

Qishloq hayoti

O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI IJTIMOY-IQTISODIY GAZETASI

e-mail: infoqishloqhayoti@mail.ru

1974-yil 1-yanvardan chiqa boshlagan

2025-yil 31-iyul, payshanba

30 (9350)

e-mail: infoqishloqhayoti@yandex.ru

@Qishloqhayoti_gazetasi

КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ ҚУРАШИШ ЧОРАЛАРИ МУҚОКАМА ҚИЛИНДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 29 июль куни маиший коррупцияга қарши курашиш ва унинг олдини олиш чора-тадбирлари бўйича тақдимот билан танишди.

Бу жудаям долзарб, қўпчилик аҳолига дахлдор масала. Чунки коррупциявий ҳолатларнинг 75 фоизи шаҳар ва туманларда маиший шаклда бўляпти.

Шу боис 5 март куни Коррупцияга қарши курашиш миллий кенгаши йиғилишида бу илатта барҳам бериш вазифаси қўйилган эди. Шу мақсадда, Президентнинг 21 апрелдаги фармони билан Бош прокуратурада коррупция омилларини таҳлил қилиш бўлими ташкил қилинди. Худудларга мунтазам чиқиб, бундай омиллар ўрганиб борилмоқда.

Прокуратура тизимидаги Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси ва илмий-тадқиқот марказида 200 дан ортиқ мутахассис илм ва таҳлил билан шуғулланаяпти. Умуман, ҳуқуқ-тартибот идораларида 100 мингдан зиёд ходим коррупциянинг олдини олиш бўйича ишлаяпти.

Лекин қўп ҳолларда бу илатнинг сабаблари четда қолиб, оқибати билан курашилаяпти. Коррупцияга йўл қўймайдиган превентив чоралар ҳали етарли эмас. Ҳар куни одамларнинг иши тушадиган ҳокимлик, кадастр, банк ва солиқ идораларида бюрократия, “коррупциявий туйнуклар” тўлиқ йўқолгани йўқ.

Тақдимотда шу борадаги қўшимча чора-тадбирлар муҳокама қилинди.

Юртимизда 43 та назорат идораси бор. Ҳамма вазирликларда комплаенс назорат бўлимлари ташкил этилган. Аввало, уларнинг самарадорлигини ошириш вазифаси қўйилди. Вазирлик ва идоралар ҳузуридаги инспекцияларнинг бу борадаги фаолиятига ҳам танқидий муносабат билдирилди.

Президентимиз коррупциянинг фақат камайгани эмас, қанчасининг олди олинганига қараб, давлат идоралари фаолиятини баҳолаш кераклигини таъкидлади.

Ер ажратиш бўйича шаффоф тизим жорий қилинган. Лекин, жойларда бу борада ноқонуний хатти-ҳаракатлар ҳалигача учраб турибди. Шу боис кадастр, “Ўзбеккосмос”, қурилиш ва бошқа тегишли ташкилотлар маълумотларини таҳлил қилиб, бундай ҳолатларга бутунлай чек қўйиш шартлиги кўрсатиб ўтилди.

Прокуратура тизимини тўлиқ рақамлаштириш ва барча соҳалар устидан “рақамли назорат” ўрнатиш зарурлиги таъкидланди.

Коррупцияга қарши курашиш миллий кенгаши йиғилишида парламентнинг масъул қўмиталарига маҳаллагача тушиб, коррупцион ҳолатларнинг келиб чиқиш сабабларини ўрганиш, давлат харидларида тўғридан-тўғри шартномаларни камайтириш, ёшлар ўрта-сида коррупцияга муросасизлик муҳитини шакллантириш каби долзарб масалаларда тавсиялар берилган эди.

Тақдимотда бунга масъуллар бажарилган ишлар тўғрисида ахборот берди.

Ўза

Сирдарё: Сардоба қовунлари

Султонбой ДЕҲҚОНОВ олган сурат

ЎЎЗАДА ХАЗМОГАМ ВА КЛЕЙСТОГАМ ГУЛЛАШ БЕЛГИЛАРИ

ҚАНДАЙ КЕЧАДИ?

ДУНЁДА ЭКОЛОГИК МУВОЗАНАТНИНГ ГЛОБАЛ РАВИШДА ЎЗГАРИШИ МУҲИМ ИҚТИСОДИЙ АҲАМИЯТГА ЭГА БЎЛГАН ПАХТАЧИЛИК СОҲАСИГА ҲАМ САЛБИЙ ТАЪСИР ЭТИБ КЕЛМОҚДА. ШУНИНГ УЧУН, ПАХТА ЕТИШТИРУВЧИ ДАВЛАТЛАРДА ТУРЛИ СТРЕСС ОМИЛЛАРГА ТАБИЙ БАРДОШЛИ, ҲОСИЛДОР ВА ТОЛА СИФАТИ ЮҚОРИ БЎЛГАН ЯНГИ ЎЎЗА НАВЛАРИНИ ЯРАТИШГА АСОСИЙ ЭЪТИБОР ҚАРАТИЛМОҚДА. ГЕНЕТИКА ВА СЕЛЕКЦИЯ СОҲАЛАРИ ОЛДИДА ТУРГАН ШУ КУННИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИДАН БИРИ БУ ИЗЛАНИШЛАРДА МОРФОБИОЛОГИК ВА ҚИММАТЛИ ХЎЖАЛИК БЕЛГИ ВА ХУСУСИЯТЛАРНИ МАЖМУИ БИЛАН БОҒЛАШНИ ТАҚРЗО ҚИЛАДИ. РЕСПУБЛИКАМИЗ СЕЛЕКЦИОНЕР ОЛИМЛАРИ ТОМОНИДАН СЎНГИ ЙИЛЛАРДА ПАХТАЧИЛИК БИЛАН БОҒЛИҚ ИЛМИЙ ИШЛАР ОЛИБ БОРИЛМОҚДА.

(Давоми 3-саҳифада)

ОЗИҚ-ОВҚАТ ЭКСПОРТИНИ КЎПАЙТИРИШ БЎЙИЧА ЯНГИ ЗАХИРА ВА ИМКОНИЯТЛАР БЕЛГИЛАНДИ

ПРЕЗИДЕНТ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ РАИСЛИГИДА 30 ИЮЛЬ КУНИ МЕВА-САБЗАВОТ ВА ОЗИҚ-ОВҚАТ ЭКСПОРТИНИ КЎПАЙТИРИШ МАСАЛАЛАРИ МУҲОКАМАСИ БЎЙИЧА ВИДЕОСЕЛЕКТОР ЙИҒИЛИШИ ЎТКАЗИЛДИ.

Мамлакатимизнинг қишлоқ хўжалиги соҳаси са-лоҳияти юқори. Сўнгги уч йилда 250 минг гектар пахта ва ғалла ери қисқартирилиб, озиқ-овқат маҳсулотлари учун ажратилди. 160 минг гектар янги боғ ва тоқзор барпо этилди, эскирган 107 минг гектари янгиланди. 1 миллиард долларлик 1 минг 500 та озиқ-овқат лой-иҳаси ишга туширилди.

Қишлоқ хўжалигидаги ислохотлар халқаро миқёсда эътироф этилмоқда. Шу ойда Ўзбекистон БМТнинг Озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилоти – ФАО Кенгаши аъзоллигига сайланди. Бу – миллий ва минтақавий та-шаббусларни илгари суриш, янги лойиҳаларга маблағ жалб қилиш учун катта имконият.

Маҳсулотларимиз табиий ва ширин бўлгани учун чет элларда жуда қадрланади. Ташқи бозорларда “Ўз-бекистонда етиштирилган” деган бренд шаклланган.

Айниқса, қурилган олхўри ва ўрик, шафтоли, майиз, гилос, дуккакли маҳсулотлар экспорти бўйича юртимиз дунёда юқори ўринларда туради.

Жорий йилнинг 6 ойида озиқ-овқат экспорти 44 фоиз ўсиб, 1 миллиард 326 миллион доллар бўлди. Экспорт географияси 16 та давлатга кўпайди.

Шу билан бирга, дунёдаги вазият қалтис бўлиб бо-раяпти. Об-ҳаво инжиқликлари кўпайиб, одатий ҳолга айланаяпти. Бундай шароитда ҳар бир экспорт бозори ўта муҳим.

Лекин ҳамма жойда ҳам имкониятлардан тўлиқ фойдаланилмаяпти. Масалан, Сурхондарё ва Тошкент вилоятлари ҳамда Қорақалпоғистон озиқ-овқат маҳсу-лотлари экспортининг суръати бўйича бошқа худуд-лардан ортда қолган. Навоий вилояти эса ўтган йилги кўрсаткичларига ҳам етмаган. 21 та туманда экспорт ўтган йилга нисбатан 70 фоизга ҳам бормаган.

Ёки, бу йилги мева-сабзавот экспортининг 80 фоизи фақатгина 5 та давлатга бўлган. Буюк Британия, Италия, Швеция, Япония, Ҳиндистон, Қатар каби талаб юқори ўлкаларга экспортимиз кам. Хориждаги элчихона ва консулхоналарнинг бу борадаги ўрни сезилмаётгани, савдо маслаҳатчиларининг фаолияти суст экани қайд этилди.

Йиғилишда шу каби камчиликлар таҳлил қилиниб, қишлоқ хўжалигида самарадорлик ва экспортни ошириш чора-тадбирлари белгиланди. Бу иқтисодий хавфсиз-ликнинг устувор йўналиши экани таъкидланди. Шу боис об-ҳаво ва шароитга мослашиб, иссиқ ва совуққа, сувсизликка чидамли маҳсулотлар етиштиришга ўтиш зарурлиги айтилди.

Худудлар кесимидаги таҳлиллар асосида экспорт бўйича янги захира ва имкониятлар кўрсатиб ўтилди.

(Давоми 2-саҳифада)

НАМАНГАНДА

МЕДИА МАРКАЗ

ТАШКИЛ ЭТИЛАДИ

ВИЛОЯТ САНИТАРИЯ-ЭПИДЕМИОЛОГИК ОСОЙИШТАЛИК ВА ЖАМОАТ САЛОМАТЛИГИ БОШҚАРМАСИ, УНИНГ ТАРКИБИДАГИ ШАҲАР ВА 13 ТА ТУМАН БЎЛИМЛАРИДА 303 НАФАР ШИФОКОР, 610 НАФАР ЎРТА МАХСУС ТИББИЁТ ХОДИМИ ФАОЛИЯТ ОЛИБ БОРМОҚДА. ШИФОКОРЛАРНИНГ 152 НАФАРИ, ЎРТА ТИББИЁТ ХОДИМЛАРИНИНГ 330 НАФАРИ МАЛАКА ТОИФАСИГА ЭГА. МАВЖУД МУАССАСАЛАР ЛОЙИҲА СМЕТА ҲУЖЖАТЛАРИ АСОСИДА ҚУРИЛИБ, ИККИ, УЧ ҚАВАТЛИ БИНОЛАРДА ЖОЙЛАШГАН. ЗАМОНАВИЙ ЛАБОРАТОРИЯ ЖИҲОЗЛАРИ ВА АСБОБ-УСКУНАЛАРИ БИЛАН ТАЪМИНЛАНГАН.

(Давоми 3-саҳифада)

☞ СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ

ОЛТИНСОЙЛИК ИРРИГАТОРЛАР

СУҒОРИШ ТАРМОҚЛАРИНИ БЕТОНЛАШДА ДАВОМ ЭТМОҚДА

ОЛТИНСОЙ ТУМАНИДАГИ ЭКИН МАЙДОНЛАРИ ВА АҲОЛИ ТОМОРҚАЛАРИНИ СУҒОРИШ УЧУН БИР НЕЧА КАНАЛЛАРДАН СУВ ОЛИНАДИ.

(Давоми 3-саҳифада)

UNFSS+4 якунланди: ЎЗБЕКИСТОН ГЛОБАЛ МУЛОҚОТДА ФАОЛ ИШТИРОК ЭТДИ

БМТнинг Озиқ-овқат тизимлари бўйича Иккинчи умумжаҳон мулоқоти (UNFSS+4) доирасида Эфиопиянинг Аддис-Абеба шаҳрида бўлиб ўтган ёпилиш маросими (Closing Plenary)да Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазири Иброҳим Абдурахмонов иштирок этди.

Маросим Эфиопия ва Италия ҳамкорлигида ташкил этилди. Унда БМТ Бош қотибининг ўринбосари, Эфиопия ва Италия вакиллари, назорат гуруҳи раҳбарлари ҳамда жамоатчилик вакиллари қатнашди. Ёпилиш сессиясида саммит доирасидаги барча муҳокамалардан келиб чиққан асосий хулосалар ва келгуси икки йилга мўлжалланган устувор йўналишлар ҳақида БМТ Бош қотиби томонидан махсус “Call-to-Action” – яъни амалий чоралар кўришга даъват тақдим этилди.

Вазир Иброҳим Абдурахмоновнинг мазкур ёпилиш маросимидаги иштироки Ўзбекистоннинг глобал озиқ-овқат сиёсати бўйича муҳим жараёнларда фаол иштирок этаётганини яққол намоён этди. Бу иштирок мамлакатимизнинг халқаро миқёсдаги ташаббусларга содиқлигини, барқарор ва адолатли озиқ-овқат тизимларини шакллантириш борасидаги қатъий позициясини яна бир бор тасдиқлади.

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ахборот хизмати

ҚАЙ ҚОЛЛАРДА ЕРИЖАРА ШАРТНОМАСИ БЕКОР ҚИЛИНАДИ?

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЕР КОДЕКСИДА ЕР
УЧАСТКАЛАРИНИ ИЖАРАГА ОЛИШ ШАРТНОМАСИНИ
МУДДАТИДАН ОЛДИН БЕКОР ҚИЛИШ ТАРАФЛАРНИНГ
КЕЛИШУВИ БИЛАН, БУНДАЙ КЕЛИШУВГА ЭРИШИЛМАГАН
ТАҚДИРДА ЭСА, СУДНИНГ ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ БИЛАН
АМАЛГА ОШИРИЛИШИ БЕЛГИЛАНГАН.**

Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларни муҳофаза қилиш бўйича давлат назорати Агросаноат мажмуи устидан назорат қилиш инспекцияси томонидан амалга оширилади. Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларни муҳофаза қилиш бўйича давлат назоратини амалга ошириш тартиби тўғрисидаги Низомнинг 3-бобида қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларни муҳофаза қилиш бўйича давлат назоратини амалга оширувчи давлат органларининг вазифалари қайд қилинган бўлиб, мазкур бобнинг 12-банди ўзиничи хат-бошисида ер тўғрисидаги қонунийлик ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ер участкаларини тўлиқ ёки қисман олиб қўйиш тўғрисида тақдимномалар ҳамда қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар унумдорлигининг пасайиш ҳолатлари ҳақида маҳаллий давлат ҳокимияти органларига маълумотлар киритиш ҳуқуқи белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг “Судларда ерга оид низоларни кўришда қонунчилик ҳужжатлари нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида” 2023 йил 20 ноябрдаги 28-сонли қарорининг 26-бандида судлар фермер хўжаликлари билан ер участкаси ижара шартномасини бекор қилиш тўғрисидаги ишларни кўришда Фуқаролик кодексининг 384-моддаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 31 январдаги 22-сонли қарори билан тасдиқланган “Фермер хўжалигининг ер майдонини мақбуллаштириш ва уни тугатиш тартиби тўғрисида”ги Низом талабларига риоя қилинганлигини текширишлари лозимлиги тўғрисида тушунтириш берилган.

Ер кодексининг 24-моддасида ер участкаларини ижарага олиш шартномасини муддатидан олдин бекор қилиш тарафларнинг келишуви билан, бундай келишувга эришилмаган тақдирда эса, суднинг ҳал қилув қарори билан амалга оширилиши белгиланган. Худди шундай қоида шартноманинг 16-бандида ҳам назарда тутилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига мувофиқ, тарафлардан

бирининг талаби билан шартнома суд томонидан Ҳақат иккинчи тараф шартномани жиддий равишда бузса ҳамда ушбу Кодекс, бошқа қонуналар ва шартномада назарда тутилган ўзга ҳолларда ўзгартрилиши ёки бекор қилиниши мумкинлиги, ушбу модданинг учинчи қисмига мувофиқ тарафлардан бирининг шартномани бузиши иккинчи тарафга у шартнома тузишда умид қилишга ҳақли бўлган нарсадан кўп даражада мажрм бўладиган қилиб зарар етказиши шартномани жиддий бузиш, деб белгиланган. Бир тараф шартномани ўзгартриш ёки бекор қилиш ҳақидаги тақлифга иккинчи тарафдан рад жавоби олганидан кейингина ёки тақлифда кўрсатилган ёхуд қонунда ёкинки шартномада белгиланган муддатда, бундай муддат бўлмаганида эса – ўттиз кунлик муддатда жавоб олмаганидан кейин, шартномани ўзгартриш ёки бекор қилиш ҳақидаги талабни судга тақдим этиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Ер кодексида ер участкасидан рухсат этилган фойдаланишнинг асосий турига номувофиқ фойдаланилганида, ер участкасидан оқилона фойдаланилмаганда бутун ер участкасига ёки унинг бир қисмига эғалик қилиш ҳуқуқи ёхуд ундан доимий ёки муддатли фойдаланиш ҳуқуқи, шунингдек, ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқи бекор қилиниши белгиланган.

Жавобгарнинг пахта ва дон экишга мўлжалланган ерларга бошқа экинлар экиши, қишлоқ хўжалигига мўлжалланган экин майдонларидан бошқа мақсадларда фойдаланиш ер ижара шартномасини кўпол равишда бузиш, деб баҳоланади. Бу эса ўз навбатида, фермер хўжалигининг ер участкасига бўлган ҳуқуқи ва ер ижара шартномасини бекор қилиш учун асос бўлади.

Бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди пленумининг “Қишлоқ хўжалигида қонунийликни таъминлаш ва ердан фойдаланишдаги суниётмоҳчиликларнинг олдини олишда иқтисодий судларнинг ролини ошириш тўғрисида”ги қарориди тушунтириш берилган.

Улғубек ҚҮРБОНОВ,
Сирдарё туманлараро иқтисодий суди раиси.

ОЗИҚ-ОВҚАТ ЭКСПОРТИНИ КЎПАЙТИРИШ БЎЙИЧА ЯНГИ ЗАХИРА ВА ИМКОНИЯТЛАР БЕЛГИЛАНДИ

(Боши 1-саҳифада)

Соҳа мутасаддилари ҳалигача эскича ишлаётгани оқибатида ўтган йили мева-сабзавот экспортининг 75 фоизи май-октябрга, яъни, жаҳон бозори махсулотга тўйинган даврга тўғри келган. Қимматроқ сотиш ва мунтазам етказиб бериш учун эса қайта ишлашни ривожлантириш керак. Масалан, илғор тадбиркорлар олчани “шок” усулида музлатиб, қишда сотишни бошлаган. Юртимизда етишмагани учун қўшни давлатлардан олиб келиб, резекспорт ҳам қилган. Шулардан келиб чиқиб, дала четида экспортбоп махсулотлар, хусусан, олчани кўпайтириш зарурлиги айтилди. Бу йил ҳудудларда 16 та замонавий қадоқлаш корхонаси ишга тушди. Лекин бу ҳали етарли эмас. Экспортга кетаётган мева-сабзавотнинг 18 фоизи замонавий қадоқланяпти, холос. Шунинг учун йил якунигача яна 15 та корхонани ишга тушириш вазифаси қўйилди.

Энг катта экспорт захираларимиздан бири – дуккакли махсулотлар. Ҳар йили 450 миллион долларлик ловия, мош, тарих ва нўхат экспорт қилинапти. Лекин ишчи кучи етишмагани учун ҳосилнинг 30 фоизи тўкилиб, исроф бўлаяпти, катта миқдорда экспорт имконияти бой берилаяпти. Ривожланган мамлакатларда фермерлар дуккакли экинларни махсус комбайнларда йиғиштиради. Шу боис Қишлоқ хўжалиги жамғармасидан бундай техникаларга 15 фоизгача субсидия бериш белгиланди. Кредит ставкасининг 10 фоиздан ошган қисми ҳам қоплаб берилди.

Шунингдек, экспортчиларга ташиш харажатларини қисқартириш учун божхона режимида қайта ишланган махсулотни исталган постдан экспорт қилиш имкони берилди. Бугунги кунда янги боғлар барпо қилиш ва эскиларини янгилаш учун 350 миллион дона серҳосил ва экспортбоп мева кўчатларига эҳтиёж бор. 16 та туманда ташкил этилган “Агростар” компаниялари шу мақсадга қаратилган. Улар ишни, аввало, шундан – уруғ, кўчат ва ўғитдан бошлаши кераклиги таъкидланди. Шу боис “Агростар” компаниялари учун “in vitro” лабораториялари, мазкур туманларда сақлаш, қадоқлаш, саралаш ва қайта ишлашни ўз ичига олган замонавий агромажмуалар барпо этиш бўйича топшириқ берилди. Юртимизда 5 минг 100 гектар иссиқхоналар бўлиб, сўнгги етти йилда уларда етиштирилдиган махсулот ҳажми 110 минг тоннадан 546 минг тоннага кўпайган.

Лекин тадбиркорлар кредит юки оғирлиги, ўғит нархи қимматлиги, узлуксиз газ таъминоти йўқлиги сабабли қийинчиликка учрамоқда. Хусусан, 600 гектардан ортиқ майдондаги иссиқхона фаолиятини тўхтатган, 128 гектари қарздорлик сабабли банк тасарруфига ўтган. Шу боис иссиқхона хўжаликларини қўллаб-қувватлаш чоралари белгиланди. Эндиликда ички бозор билан бирга экспортга ҳам махсулот етиштириш мажбуриятини олган, табиий газда ишлайдиган иссиқхоналарга қишги мавсумда газ қафолатли ҳажмда берилди. Кўмир ёки бошқа муқобил

ёқилғига ўтган ҳамда экспорт мажбуриятини олган иссиқхоналарга ҳам табиий газга қайтиш имкони яратилади. Айланма маблағ етарли бўлиши учун олдиндан тўлов октябрь-март ойларига 50 фоиз қилиб белгиланади. Бунда иссиқхоналар газ корхоналари билан 1 октябргача шартнома имзолайди. Кўмир ёки бошқа муқобил иситиш тизимига ўтган иссиқхоналарга ажратилган кредит муддати узайтирилади. Иссиқлик насослари технологияси асосида иссиқхона ташкил қилганларга йўналтирилган 20 фоизгача қисми, бу ишлар кредит ҳисобидан бўлса, кредит ставкасининг 4 фоизи қоплаб берилди. Яна бир янгилик – бундан буён иссиқхоналар, тоифасидан қатъи назар, ер солигини қишлоқ хўжалиги ерлари ставкасида тўлайди. 2028 йилга қадар иссиқхона ишчилари учун ижтимоий солик ставкаси 12 фоиздан 1 фоизга туширилади. Солиқ қўмитасига иссиқхоналардан қисқартирилган газ қайси соҳаларга йўналтирилгани ва уларнинг самарадорлигини таҳлил қилиш вазифаси топширилди. Агар у тармоқда қўшилган қиймат кам бўлса, газ иссиқхоналарга йўналтирилади. Экологик вазиятни ҳисобга олган ҳолда, Тошкент вилоятидаги иссиқхоналар фаолиятининг ҳаво сифатига салбий таъсири билан боғлиқ муаммоларни узил-кесил ҳал қилиш вазифаси қўйилди. Ҳозиргача 224 минг гектарда сув тежовчи технологиялар жорий қи-

лингани яхши самара берди. Бунинг натижасида 420 миллион кубметр сув иқтисод қилиниб, қўшимча 65 минг гектарда мева-сабзавот етиштириш имконияти яратилди. Бунинг учун ўтган йили 2,6 триллион сўм, жорий йил эса 1,2 триллион сўм сарфланди. Йил якунигача яна 10 минг гектарда томчилатиб ва ёмғирлатиб сугоришни йўлга қўйиш, 200 минг гектарни лазерли текислаш режалаштирилган. Иқтисодиёт ва молия вазирлигига бунинг учун 500 миллиард сўм маблағ ажратиш, келаси йил дастури учун 2 триллион сўм ресурс шакллантириш топширилди. Маълумки, ақинда дала четига экин экиш, кооперациялар бўйича қонуналар қабул қилинди. Шунингдек, Сув кодексининг қабул қилинган сув танқислиги шароитида озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашга хизмат қилади. Бу ишларни давом эттириб, қишлоқ хўжалигига даромадни ошириш, экспортни рағбатлантириш, илғор стандартларни жорий этиш бўйича ҳам қонунийликни мустаҳкамлаш мақсадга мувофиқ экани таъкидланди. Ҳукуматга экспортчи, иссиқхоначи ва мева-сабзавот етиштирувчилар билан доимий мулоқотни йўлга қўйиб, давлат идораларига боғлиқ барча муаммоларини аниқлаш, уларни жойида ҳал қилиб бориш вазифаси қўйилди. Йиғилишда тадбиркорларнинг намунали тажрибалари кўриб чиқилди, мутасаддиларнинг ахбороти эшитилди.

ЎЗА

САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ

МИЛЛАТЛАРАРО ТОТУВЛИК – ТИНЧЛИК ВА БАРҚАРОРЛИК ОМИЛИ

**САМАРҚАНД ШАҲРИДА ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ КУНИ МУНОСАБАТИ
БИЛАН МАДАНИЙ-МАЪРИФИЙ ТАДБИРЛАР ЎТКАЗИЛДИ.
ДАСТЛАБ, ВИЛОЯТ ЁШЛАР МАРКАЗИДА ВИЛОЯТДАГИ МИЛЛИЙ-
МАДАНИЙ МАРКАЗЛАР РАҲБАРЛАРИ, ТУРЛИ МИЛЛАТЛАР
ВАКИЛЛАРИ ИШТИРОКИДА КЎРГАЗМА ВА КОНЦЕРТ
ДАСТУРИ НАМОЙИШ ЭТИЛДИ.**

Самарқанд вилоятида 100 дан ортиқ миллат ва элат вакиллари аҳил, бир оила бўлиб ҳаёт кечирмоқда. 11 миллий-маданий марказ фаолият кўрсатмоқда. Улар ўз миллий анъана ва қадриятлари, урф-одатларини сақлаб қолиш ва давом эттиришлари учун барча кундан буён ушбу санани нишонлаяпмиз, – дейди Корейс миллий-маданий маркази раҳбари Лариса Цой. – Бу юртимиздаги миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенглик, халқпарвар давлат сиёсати самараси деб биламиз. Ўзбекистонда, хусусан, Самарқандда корейс миллатига мансуб аҳолининг ўз анъана ва қадриятлари асосида ҳаёт кечирядилари учун ҳеч қандай монелик йўқ. Аксинча, вилоят ва шаҳар ҳокимлиги, давлат ва жамоат ташкилотлари доим фаол қўллаб-қувватлашади. Маҳаллаларда ҳам бир неча миллат

Тадбирда вилоят ҳокимлиги масъулари иштирок этиб, йиғилганларни Халқлар дўстлиги куни билан табриклади. – Гарчи Халқлар дўстлиги куни 30 июлга белгиланган бўлса-да, биз – кўп миллатли Самарқанд аҳли бир неча кундан буён ушбу санани нишонлаяпмиз, – дейди Корейс миллий-маданий маркази раҳбари Лариса Цой. – Бу юртимиздаги миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенглик, халқпарвар давлат сиёсати самараси деб биламиз. Ўзбекистонда, хусусан, Самарқандда корейс миллатига мансуб аҳолининг ўз анъана ва қадриятлари асосида ҳаёт кечирядилари учун ҳеч қандай монелик йўқ. Аксинча, вилоят ва шаҳар ҳокимлиги, давлат ва жамоат ташкилотлари доим фаол қўллаб-қувватлашади. Маҳаллаларда ҳам бир неча миллат

Алишер ИСРОИЛОВ (ЎЗА) олган сурат.

вакиллари тотув умр кечирапмиз. Бу албатта, кеча давлатимиз раҳбари томонидан йўланган табрикда қайд этилганидек мамлакатимиздаги тинчлик ва барқарорликнинг муҳим омили бўлган миллатлараро муносабатларни ривожлантириш юртимизда демократик ҳуқуқий давлат ва эркин фуқаролик жамияти барпо этилишини устувор йўналиши сифатида белгилаб олингани самарасидир.

Тадбирлар вилоят “Дўстлик уйи” давом этди. Бу ерда вилоятдаги миллий-маданият марказлари раҳбарлари ва вакиллари, шунингдек, аҳоли ўртасида дўстлик ва ҳамжихатликни мустаҳкамлашга ҳисса қўшиб келаётган бир гуруҳ фаолларга вилоят ҳокимлигининг ташақкурнома ва эсдалик совғалари топширилди.

Ғолиб ҲАСАНОВ,
ЎЗА мухбири.

Асосий эътиборимизни аҳолининг тиббий саводхонлигини оширишга қаратсак, кўзлаган мақсадларимизга тўлақонли эришамиз

(Боши 1-саҳифада)

Санитария-эпидемиологик осийишта-лик ва жамоат саломатлиги бошқармаси-нинг янги ташкил этилган Давлатобод ва Янги Наманган туманлари бўлимлари-га бино қуриш учун алоҳида ер ажратилган. Давлатободнинг “Юксалиш” маҳалласи-даги 0,5 гектар ер майдонида қурилиш ишлари олиб борилиб, бунинг учун маҳал-лий бюджет маблағлари ҳисобидан 2024 йилда 6,1 млрд. сўм маблағ йўналтирил-ди ва ўтган йили Мустақиллик байрами арафасида фойдаланишга топширилди. Янги Наманган тумани бўлими биноси қурилиши учун ҳам худди шунча майдон-да лойиҳалаш ва экспертизадан ўтказиш ишлари олиб борилмоқда.

Кундан-кунга замонавийлик касб этиб, ободонлашиб бораётган бошқарма худ-дида эътирофга арзигулик бунёдкорлик ишлари давом этмоқда. Шунга алоҳида таъкидлаш керакки, “UNOPS” халқаро ташкилоти томонидан икки қаватли ви-русология ва ўта хавфли юқумли касал-ликлар лабораториялари учун янги бино барпо этиш ишлари жадал суръатда олиб борилаётир.

Жорий йилнинг ўтган даври мобай-нида Ўйчи ва Поп туманлари бўлимлари лабораториялари комплекси халқаро стандартлар талабларига мувофиқ жиҳоз-ланди. Аккредитациядан ўтказиш учун тайёр ҳолга келтирилди. Сўнгги йилларда энергия тежамкор ва яшил энергия тамой-илларига асосан, вилоят бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлимлари қуёш панеллари билан жиҳозланиб, электр энергия билан узлуксиз таъминот йўлга қўйилди.

Ташкилот ва унинг қўйи бўғимла-рининг моддий-техник базасини ривож-лантириш учун ўтган йиллар мобайни-да 7 млрд. 193 млн. сўмлик лаборатория жиҳозлари харид қилинди. Санитария-гигиена лабораториясига 3,343 млрд. сўм, паразитология лабораториясига 550 млн. сўм, бактериология лабораториясига 1 млрд. 400 млн. сўм, вирусология лабо-раториясига 1 млрд. 900 млн. сўмлик замонавий жиҳозлар ўрнатилди. Бундан ташқари, ҳар бир туманга “Дамас”, “Чан-ган” вакцина ташиш автомашиналари, бошқармага иккита “Нексия-3”, “Чанган”, “ЖАК”, “Лада Веста”, “Рено дастер” ру-сумидаги йўл танламас автомашиналар келтирилди.

Таъкидлаш жоизки, вилоят бошқар-маси тасарруфида жами 30 та бактерио-логия лабораториялари фаолият кўрса-тиб келяпти. Улардан 15 таси бошқарма қошида, унинг тенг ярми эса шаҳар ва туман тиббиёт бирлашмалари таркиби-даги клиник-диагностик бактериологик лабораториялари ҳиссасига тўғри келади.

Мазкур йўналишларда мутахассис-ларнинг билим, тажриба қўникмаларини

НАМАНГАНДА МЕДИА МАРКАЗ ТАШКИЛ ЭТИЛАДИ

ўчоқларида мулоқотда бўлган кишилар лаборатория йўли билан текширилди. Ка-саллик ўчоқларида ветеринария хизмати ходимлари билан ҳамкорликда тегишли тадбирлар ўтказилди.

Яна бир нарсани айтиш жоизки, шаҳар ва туманлар лабораториялари ходимла-ри иштирокида ўтган давр мобайнида 3 марта вилоятда, 2 марта республика миқёсидаги ўқув семинарлар ташкил этилди. Юқори савияда ташкил этилган республика миқёсидаги семинарда Учқўрғон ва Ўйчи туманлари бўлимлари “Энг намунали муассаса” мақомига му-носиб деб топилди.

Бошқарма ва унинг бўлимларида “Яшил макон” умуммиллий лойиҳа-сига алоҳида эътибор қаратилган. Жорий йилнинг ўзида 26 минг туп гул, 1751 тупдан ошиқ мевали, манзарали да-рахтлар экилиб, парваришланмоқда. Ўн тўртта шаҳар ва туман бўлимларида 120 мингдан зиёд гул, 6702 туп даракт ва манзарали кўчатлар экилиб, яшил маконлар яратилди.

Бошқармада устоз-шоғирд анъанаси юқори савияда йўлга қўйилган. Соҳада узок йиллик тажрибага эга Мадаминжон Тоҳиров, Юсуфхўжа Ҳожиёв, Мирзааҳ-мад Юлдашев, Гавҳар Нишонава, Ҳаби-булло Абдуллаев, Абдужаббор Ўринов, Ҳабиба Набиева сингари касбининг фидойилари Сардор Раҳмонов, Равшан Маҳмудов, Сардор Тиллаев, Абдулло Умаров, Исломжон Ҳасанов, Сардор Абдулазизовдек ёш мутахассисларга бо

ОЛТИНСОЙЛИК ИРРИГАТОРЛАР

СУҒОРИШ ТАРМОҚЛАРИНИ БЕТОНЛАШДА ДАВОМ ЭТМОҚДА

(Боши 1-саҳифада)

Айрим каналлар эса Де-нов ва Шўрчи туманлари худудидан ўтади, натижада обихаётнинг бир қисми қўш-нилар даласига йўналтирилади. Бу далилларни айтишдан мақсад шуки, Олтинсой ту-мани ерларининг сув таъми-ноти анча оғир. Бунга яхши билган ирригаторлар лимит бўйича ажратилаётган сув-дан унумли фойдаланиш, ҳар қатрасини тежаш ва иқтисод қилиш ниятида охириги икки

фойдаланиш самарадорлиги-ни ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қароридан сўнг туман “Сув етказиб бериш хиз-мати” давлат муассасасининг нуфузи ошди ва имтиёзлари кенгайди. Жумладан, истеъ-молчилар далаларига етказиб берилаётган сув учун давлат бюджетига ундириладиган солиқ тушумининг 40 фоизи ДМлар ихтиёрида қолдирила-ётгани ирригация тармоқла-рини таъмирлаш-тиклаш, бетонлаш ҳамда гидротехник

йил орасида туман худудида-ги канал, шохариқ ва ички суғориш тармоқларининг тупроқ ўзанли қисмларини бетонлашга алоҳида эътибор бермоқда.

Туман ирригаторлари маъмурияти ДМ балансида-ги суғориш тармоқларини ўз маблағлари ва сувчиларни са-фарбар қилиш ҳисобига бе-тонлаштираётган бўлса, фер-мер ва кластер ташкилотлари далаларига сув олинадиган ички суғориш тармоқларини истеъмолчиларнинг маблағи ва техникасини, шунингдек, маҳаллалар оқсоқоллари би-лан ҳамкорликда аҳолини жалб этиш ҳисобига бетон-лаштиришяпти.

Президентимизнинг сув ҳўжалиги соҳасини ислоҳ қилишга доир фармон ва қарорлари, хусусан, 2024 йил 5 январдаги “Қўйи бўғинда сув ресурсларини бошқариш ти-зимини такомиллаштириш ҳамда сув ресурсларидан

иншоот ва гидростратрни ян-гилаш-таъмирлаш учун ша-роит яратмоқда. Мисол учун туман ДМ ўз маблағи ҳисо-бига бетонқорғич техникаси, цемент, тош-шағал ва бошқа зарур қурилиш хомашёлари харид қилиб, канал ва шоҳа-риқларнинг тупроқ ўзанли қисминини пешма-пеш бетон-лаштиряпти. Ўтган йил ва жорий йилнинг носуғориш мавсумида суғориш тармоқла-рининг 60 километр узунли-даги қисмига бетон қоплама ётқизган олтинсойлик иррига-торлар баъзи канал ва шоҳа-риқларда сув тўхтатилганидан фойдаланиб, бетонлашни да-вом эттиришяпти.

Шу кеча-кундузда туман сувчиларининг 29 нафари бетонқорғич ва бошқа тех-никалар ёрдамида “Ширин ” худудидаги “Р-8 ” шохариғи-нинг 2 километр қисмига бе-тон қоплама ётқизишмоқда.

Аму-Сурхон ИТХБ матбуот хизмати

(Боши 1-саҳифада)

Ўўза селекцияси бўйича кейинги йиллар-да амалга оширилган ишлар ва эришилган ютуқлар биринчи навбатда ғўзанинг тезишар, тола сифати бўйича жаҳон бозорида рақобат-бардош бўлган навлари яратилишига катта эътибор қаратилиши натижасидир. Селекция нуқтаи назаридан мукамал бўлган ҳар бир нав ирсий хусусиятларини узок давр ичиди, бир қанча авлод давомида мустаҳкамлаб, сақлаб бориш қобилиятига эга бўлади. Бироқ кўпайтириш ва ишлаб чиқаришида улардан фойдаланиш пайтида мазкур навга ҳос бўлган ҳўжалик-биологик белгилар аста-секин пайсай-иб, нав ёмонлашади. Навлар асосан қўйидаги сабаблар таъсирида ёмонлашади: тасодикий ва биологик ажраллиш ҳодисасининг юз бери-ши, ўсимликларнинг касалланиши, мутация ҳодисасининг рўй бериши. Бу ҳодисаларнинг ҳар бири мустақил таъсир қилганда навларда бўладиган ўзгаришлар ва уларнинг ёмонла-шиш тезлиги бир хил бўлмайди. Навларнинг биологик ифлосланишига уларнинг четдан чангланлиб олишидан ташқари навга тасодифан қўшилиб қолган аралашма ҳам сабаб бўлади, чунки битта аралашиб қолган ўсимликда хо-сил бўлган чанг доначалари асосий навнинг теварак-атрофда ўсиб турган кўплаб ўсимли-кларини четдан чангланлишида иштирок этиши мумкин, чўнки хазмогам (очик) гул хусусияти-га эга бўлган барча навлар четдан чангланлиш асосида бузилади. Бу ҳолатни тадқиқ этган олимларнинг кўрсатишича, ғўза ўсимлиги 80 фоизгача четдан чангланлиш имкониятига эга экан. Бизнинг тадқиқотларимизда эса, хаз-могам гулли навларнинг четдан чангланлиш

ЎўЗАДА ХАЗМОГАМ ВА КЛЕЙСТОГАМ ГУЛЛАШ БЕЛГИЛАРИ

ҚАНДАЙ КЕЧАДИ?

ва биологик ифлосланиш даражаси бирдан ўсимлачгани ташкил этиши натижасида, 20 фоизгача четдан чангланлиш имкониятига эга бўлади. Бироқ кўпайтириш ва ишлаб чиқаришида улардан фойдаланиш пайтида мазкур навга ҳос бўлган ҳўжалик-биологик белгилар аста-секин пайсай-иб, нав ёмонлашади. Навлар асосан қўйидаги сабаблар таъсирида ёмонлашади: тасодикий ва биологик ажраллиш ҳодисасининг юз бери-ши, ўсимликларнинг касалланиши, мутация ҳодисасининг рўй бериши. Бу ҳодисаларнинг ҳар бири мустақил таъсир қилганда навларда бўладиган ўзгаришлар ва уларнинг ёмонла-шиш тезлиги бир хил бўлмайди. Навларнинг биологик ифлосланишига уларнинг четдан чангланлиб олишидан ташқари навга тасодифан қўшилиб қолган аралашма ҳам сабаб бўлади, чунки битта аралашиб қолган ўсимликда хо-сил бўлган чанг доначалари асосий навнинг теварак-атрофда ўсиб турган кўплаб ўсимли-кларини четдан чангланлишида иштирок этиши мумкин, чўнки хазмогам (очик) гул хусусияти-га эга бўлган барча навлар четдан чангланлиш асосида бузилади. Бу ҳолатни тадқиқ этган олимларнинг кўрсатишича, ғўза ўсимлиги 80 фоизгача четдан чангланлиш имкониятига эга экан. Бизнинг тадқиқотларимизда эса, хаз-могам гулли навларнинг четдан чангланлиш

Ингичка толали ғўза

софлик даражаси жуда юқори бўлади. Уруғчи-лик элита фермернинг ҳўжаликларида клейстога-м гулга эга навларнинг экилиши хазмогам гул-ларга нисбатан иш унуми ва самарадорлигини бир неча марта ошириш ҳамда ўсимликлар-нинг четдан чангланлишига табиий ҳолда тўсиқ қўйишга олиб келади.

Ўўзанинг Г. Барбаденсе Л. ва Г. Ҳирсутум Л. турларига мансуб дурагай, оила ва тизма-ларида клейстогам гул ва қимматли ҳўжалик белгилари орасидаги ўзаро боғлиқликларни ўрганиш асосида ғўзанинг янги нав, тизма ва бошланғич ашёларини яратиш долзарб му-аммолардан ҳисобланади. Юқоридагилардан келиб чиқиб, ингичка ва ўрта толали ғўза на-влари селекциясида тезпишар, серҳосил, тола чиқими ва узунлиги юқори, вилт ва бошқа касалликларга чидамли, баргининг табиий тўкилиши, табиий чилпиш, клейстогам гул-ли хусусиятларга эга толасининг технологик кўрсаткичлари жаҳон андозалари талабига мослиги таъминланган навлар яратиш долзарб ҳисобланади.

Ингичка толали ғўзанинг янги яратил-ган “СП-7701” навининг қимматли ҳўжалик

Ўрта толали ғўза

белгилари қўйидагича: нав клейстогам ху-сусиятли герметик ёпиқ гулли, экологик хавфсиз, биологик софлик даражаси 96-98 фоиз, чекланган шохланиш типига эга, толаси оқ рангли, ҳосили чаноғидан тўкилмайди. Уруғи ўртача катталида, микропил ва халаза қисмида озгина тукчалар бор. Ўсимлигининг ўсув даври 115-120 кун. Биринчи ҳосил шохи 4-5 бўғинда жойлашган. Кўсақдаги пахта-нинг вазни 3,3-3,8 г, чаноқлар сони 3-4 та. Тола чиқими 37,5-38,5 фоиз, 1000 дона чи-гит вазни 116 г. Ушбу нав И “А” типга масуб бўлган, юқори сифатли толага эга. “Сифат” тола сертификация маркази берган маълу-мотларга кўра “СП-7701” навининг толаси қўйидаги кўрсаткичларга эга: микронеёр

(мис) кўрсаткичи - 4,1; солиштирма узилиш кучи (стр) - 41.1 г/с/текс; тола узунлиги (лен) - 1,39 дюйм, нур қайтариш коэффиценти (Рд) - 78 - 79%; сарғишлик даражаси (+б) - 9,2%. Навнинг яна бир афзаллик томони, бу толасининг оппоқ ранги билан бошқа на-влардан ажралиб туришидир. Тўқимачилик саноати томонидан қўйиладиган меъёрий талабларга (Ўз ДСт 604:2001) кўра навнинг толаси И “А” типга ва жаҳон бозори талаблар-га жавоб беради.

“СП-7701” нави ёпиқ гулли бўлганлиги сабабли уруғчилик ишларида четдан чан-гланлишни бартараф қилиши, тезпишарлиги ўрта толали навларга яқин бўлиб, қисқа ва тез фурсатларда ҳосилни териб олиш имконияти-ни беради. Тадқиқотлар асосида очик гулли навларда содир бўладиган четдан чангланлиш муаммосини клейстогам гулли навлар селек-цияси асосида ҳал қилиш ва элита уруғчилик ҳўжаликларидаги мураккаб ишларни бартараф қилиш имкониятини яратиши аниқланди.

Клейстогам герметик ёпиқ гулликлик бел-гисининг генетикаси ва селекцияси асосида тезпишар, серҳосил, касалликларга чидамли, юқори тола чиқими, толасининг сифат кўрсаткичлари И-ИВ саноат типига эга бўлган ингичка ва ўрта толали ғўза навларини яра-тиш ва уларни амалиётда қўллаш борасидаги тадқиқотларимиз давом эттирилмоқда.

Камоладдин ХУДАРҲАНОВ, Тошкент давлат аграр университети профессори, Мавлуда АБДУЛЛАЕВА, қишлоқ ҳўжалиги фанлари фалсафа доктори (PhD).

